

Музыка сабағының құрылымы және типтері

«Музыка» – мектептегі жалпы білім беру процесінің құрамдас бөлігі, ал музыка сабағы – музыкалық білім беруді ұйымдастырудың негізгі формасы, музыкалық оқытудың бүкіл жүйесінің элементтерінің бірі. Мектепте музыкалық үйірмелер, элективті сабақтар болса да, барлық балаларды қамтитын музыка сабағы ешқашан маңыздылығын жоғалтпайды.

Сабақ – бұл оқу жұмысын ұйымдастырудың бір түрі, онда сабақтар белгілі бір бағдарлама және нақты кесте бойынша, мұғалімнің басшылығымен өткізіледі. Онда оқытудың әртүрлі әдістері қолданылады.

Музыка сабағының құрылымына - кезеңдері, музыкалық іс-әрекет түрлері, музыкалық материал кіреді. Дидактикада сабақтың дәстүрлі құрылымы қалыптасты, ол келесі кезеңдерді қамтиды: ұйымдастырушылық сәт, өткенді қайталау, жаңа тақырыпты түсіндіру, сабақтың нәтижесі. Құрылым оқу материалының мазмұнына, жағдайына, оқушылардың дайындығына және т.б. байланысты өзгеруі мүмкін. Сабақтың құрылымы оқу жұмысының ұйымдастырушылық құрылымы ретінде түбегейлі маңызды, өйткені ол негізінен оқытудың тиімділігін анықтайды.

Мұғалімнің сабақ құрылымына шығармашылық көзқарасы оны икемді етеді, ал сабақ қызықты және ерекше болады. Сабақ әрдайым ойластырылған, жоспарланған жоспарға сәйкес өтпейді, өйткені мұғалім мен оқушылардың бірлескен іс-әрекеті – барлық жағдайды болжау мүмкін емес процесс. Мұғалімнің шеберлігі – күтпеген жағдайларға, жағдайларға байланысты сабақты қайта құру және қабылданған шешім мен жоспарланған құрылымның өзгермелілігі нәтижесінде сабақтың мақсатына жету.

Музыка сабақтарының түрлері – проблемалық және шығармашылық сабақтар, зерттеу-сабақтары, ертегі-сабақтар, саяхат-сабақтар, экскурсиялар-сабақтар, сабақ-концерттер, сабақ-спектакльдер, сабақ-турнирлер, сабақ-мерекелер, интеграцияланған, панорамалық сабақтар. Композициясы музыкалық форма қағидаларына сәйкес келетін сабақтар: рондо, вариациялар, екі бөліктен тұратын, үш бөліктен тұратын сабақтар және т.б.

Музыкалық дидактика тұрғысынан сабақтың келесі түрлері бар: тақырыпқа кіріспе сабағы, тақырыпты тереңдету сабағы, тақырыпты жалпылау сабағы. Бұл жіктеу оқушылардың оқу материалын игеруінің әртүрлі сипаты мен кезеңдерін көрсетеді. Мұғалім эмоционалды деңгейде ақпаратты игеру процесі бастапқы қабылдаудың жарықтығын да, оны одан әрі шоғырландыруды да қажет ететінін, оның негізінде алынған идеяларды, білімді, әсерлерді кеңейтуге және тереңдетуге болатын қайталау арқылы қажет екенін нақты білуі керек. Сонымен қатар оларды жаңа деңгейде түсіну қажет. Мұғалімнің сабақ түрін немесе бір сабақта бірнеше түрдің комбинациясын анықтауы педагогикалық техниканың мәселесі болып табылады.

Зерттеуші мұғалімдер бастауыш мектептегі музыка сабағында оқушылардың оқу іс-әрекетін ұйымдастырудың үш формасын анықтайды: жеке жұмыс – бұл әр оқушының оқу мүмкіндіктеріне сәйкес таңдалған тапсырманы орындау үшін оқушылардың өзіндік оқу әрекеті (карточкалар, тақтада, оқулықпен жұмыс, кестені толтыру, синквейн жазу, музыка туралы эссе, музыкалық шығарманың көркемдік бейнесіне сәйкес келетін сурет). Жеке жұмыстың кемшілігі – оқушылардың тәуелсіздігін тәрбиелеуге ықпал ете отырып, олардың өзара қарым-қатынасын шектейді, білімін сыныптастарына беруге тырысады, оқытуды ұйымдастырудың топтық нысаны – нақты оқу міндеттерін бірдей немесе сараланған тапсырмалармен шешу үшін топтар бойынша жұмыс (әртүрлі деңгейдегі оқушылар қатарынан 3-6 адам). Топтық форма оқу материалын игерудің тиімділігіне ықпал етеді, топ ішіндегі оқушылардың қарым-қатынасына жағымды әсер етеді, жеке қасиеттерін дамытады – бастамашылық, қызығушылық, әдептілік, барлық тапсырмалар үшін

бірдей, әңгімелесу, талқылау, салыстыру және т.б. түрінде оқу жұмысын ұйымдастырудың фронтальды формасы мұғалімнен бүкіл сыныптың жұмысын ұйымдастыра білу, барлық оқушыларды шыдамдылықпен тыңдау, олардың жауаптарын әдепті түрде түзету және т. б. қажет [1].

Сабақтың түрі сабақта оқушылардың іс-әрекетін ұйымдастырудың жетекші формасын бөлу негізінде анықталады. Сабақ түрін таңдау өздігінен аяқталмайды. Бұл мұғалімге ең оңтайлы жағдай жасауға, оқушылармен тиімді қарым-қатынас жасауға мүмкіндік беретін құрал. Сабақтың бір түрін қолдану әр түрлі көркемдік формаларды, педагогикалық әдістерді, бағдарламалық мазмұнды оңтайлы тұтастыққа біріктіруге мүмкіндік береді. Сабақтың түрін таңдау сыныптың ұйымдастырылуына, белсенділігіне, ұтқырлығына, мұғалімнің белгілі бір ережелерге сәйкес оқытуды ұйымдастыру қабілетіне байланысты.

Сабақтың тұтастығы сыртқы және ішкі тірек элементтерінің бірлігіне байланысты. Сыртқы қатынастарға әсер ететін элементтер бір-біріне қатысты сабақтарды ұйымдастырады. Ішкі қатынастарға әсер ететін элементтер белгілі бір сабақтың барысын реттейді [1].

Әдебиеттер:

1. Балабекова А.А. Музыка пәнін оқыту әдістемесі. - Шымкент, 2019
2. <https://refdb.ru/look/1693067.html>